

UNHCR
The UN Refugee Agency

OPETUSMATERIAALIA PAKOLAISUUDESTA

9-12-VUOTIAAT | TEHTÄVÄOPAS

Lisää opetusmateriaalia on osoitteessa: pakolaisapu.fi/koulut/

© 2019 UNHCR

ENNEN ALOITTAMISTA

Huomautus pakolaisten, turvapaikanhakijoiden ja maahanmuuttajien huomioon ottamisesta opetuksen suunnittelussa:

Ennen kuin tunneillasi tehdään pakolaisiin, turvapaikkoihin, kansallisuuteen ja maahanmuuttajiin liittyviä harjoituksia, mieti oppilaitasi. Onko heidän joukossaan pakolaisia, turvapaikanhakijoita tai henkilöitä vailla kansalaisuutta?

Jos on, sinun kannattaa ehkä puhua heidän ja heidän vanhempiansa (oppilaiden iän mukaan) kanssa. Jos mahdollista, ota huomioon vanhemmilta ja oppilailta saamasi ideat ja palaute opetuksessasi. Pyydä heitä vastaamaan kysymyksiin, mutta vain jos he ovat selvästi ilmaisseet, että ovat halukkaita vastaamaan kysymyksiin tai puhumaan näistä aiheista.

Kansalaisuudettomilla henkilöillä ei ole minkään valtion kansalaisuutta. Kansalaisuudettomuuteen on monia syitä. Esimerkiksi joissakin maissa etnisiä tai uskonnollisia ryhmiä ei tunnusteta maan

kansalaisiksi sen lainsäädännössä. Jotkut lapset syntyvät sen maan ulkopuolella, jonka kansalaisia heidän vanhempansa ovat, eivätkä saa vanhempiansa maan tai syntymämaansa kansalaisuutta. Joissakin maailman maissa on voimassa lainsäädäntö, jonka mukaan äidin kansalaisuus ei siirry lapsille.

Kansalaisuudettomilla ihmisillä voi olla vaikeuksia perusoikeuksiensa toteutumisessa. Niitä ovat muun muassa liikkumisvapaus sekä oikeus opiskeluun, terveydenhoitoon ja työhön. Ilman näitä välttämättömyyksiä he kohtaavat usein vastoinkäymisiä ja pettymyksiä.

Jos luokassasi on kansalaisuudettomia oppilaita, käytä harkiten ”maan” ja ”kansalaisuuden” kaltaisia sanoja. Niiden sijaan voit puhua oppilaiden ”kodista” tai ”kulttuurista”.

OPPIMISTEHTÄVIÄ

Tässä oppaassa esitellään tehtäviä, joita voit toteuttaa opetuksessasi ja joiden avulla oppilaat oppivat ryhtymään tekoihin pakolaisten hyväksi.

OPPIMISTAVOITTEET

1 | Myötätuntoinen eläytyminen koulun uusien oppilaiden tilanteeseen.

Toteutetaan tutkimusprojekti, jonka tuloksena luodaan opas koulun uusille oppilaille.

Vaihe 1: Keskustellaan siitä, millaista on aloittaa uudessa koulussa, kun on vasta saapunut uuteen maahan. Pyydä oppilaita valitsemaan aiheita, joissa olisi hyötyä ohjeista.

Vaihe 2: Tehtävä voidaan toteuttaa tutkimusprojektina, jossa oppilaat tekevät kyselytutkimuksen (joka voidaan tehdä nimettömänä) koulun muiden oppilaiden parissa siitä, millaista on aloittaa oppilaana uudessa koulussa.

Tutkimusta tekevät oppilaat voivat lisäksi haastatella oppilaita, jotka ovat siihen halukkaita. Oppilaat voivat myös haastatella vanhempiaan siitä, mitä heidän täytyy tehdä ilmoittauduttaessa uuteen kouluun tai kouluvuoden alkaessa.

Vaihe 3: Oppilaat voivat järjestellä yhdessä tutkimusaineistoaan luokassa olevalle taululle. Se voi olla esimerkiksi suuri alusta, johon kirjoitetaan tutkimustulokset. Lopuksi opettaja voi auttaa oppilaita kirjoittamaan oppaan taululle kirjoitettujen tutkimustulosten pohjalta.

Mahdollinen loppukommentti jälkikeskusteluun: *“Tämän tehtävän avulla olemme saaneet oppia, kuinka tärkeää on olla ystävällinen kouluun tulevia uusia oppilaita kohtaan ja auttaa heitä. Yritetään pitää oppimamme asiat mielessä ja toimia niiden mukaan.”*

OPPIMISTAVOITTEET

2 | Turvapaikkaa hakevien ihmisten taloudellisen tilanteen ymmärtäminen.

Vaihe 1: Pyydä oppilaita keskustelemaan vanhempiensa kanssa siitä, miten paljon rahaa perhe käyttää ruokaostoksiin viikoittain tai kuukausittain. Oppilaat voivat kirjoittaa summan lapulle ilman nimeä, ja lappujen perusteella voidaan laskea luokan viikoittainen keskiarvo.

Vaihe 2: Selvitä turvapaikanhakijoille myönnettävän viikoittaisen avustuksen määrä ja pyydä oppilaita vertailemaan summia.

Vaihe 3: Pyydä oppilaita laatimaan pienryhmissä lista nelihenkisen perheen viikon aikana tarvitsemista ruoka-aineista.

Vaihe 4: Tehdään kenttäretki läheiseen supermarkettiin, jossa lapset selvittävät, kuinka paljon rahaa tarvitaan tarpeellisiin ruoka-aineisiin. Summaa verrataan oppilaiden perheiden ruokaostosten keskiarvoon sekä turvapaikanhakijoiden saamaan avustukseen. Keskustellaan yhdessä hankituista tiedoista, ja oppilaat voivat mahdollisesti keksiä turvapaikanhakijoiden avustuksia koskevia suosituksia.

Vaihe 5: Oppilaat kirjoittavat kuntapäätäjälle tai kansanedustajalle selvityksensä tuloksista. Kannusta oppilaita myös tekemään videoita tai esitteitä oppimistaan asioista, joita voidaan lähettää päätäjille.

Mahdollinen loppukommentti jälkikeskusteluun: *“Olette olleet todella ahkeria, ja tämä tehtävä on auttanut ymmärtämään, kuinka maastamme turvapaikkaa hakevat perheet elävät maahan saavuttuaan.”*

OPPIMISTAVOITTEET

3 | Yhteistyön tekeminen ja yhdessä luominen niin, että jokainen osallistuu. Sen ymmärtäminen, että jokaisen panos on tärkeä.

Tehdään yhdessä pakolaisiin liittyvä luova tehtävä ja jaetaan se pakolais- tai koulu yhteisön kanssa esimerkiksi kutsumalla vanhemmat tai muut luokat katsomaan esitystä.

Esimerkki 1: Näyttelyn valmistelemine ja pitäminen

Esimerkki 2: Tanssiesitys tai näytelmä

Esimerkki 3: Runonlausuntaesitys

Esimerkki 4: Satukirjan kirjoittaminen

Mahdollinen loppukommentti jälkikeskusteluun: *“Tämä on ollut mahtava tapahtuma, ja jokainen teki osansa sen onnistumiseksi. Tällaisten tehtävien avulla voimme oppia, miten tärkeä jokaisen antama panos on.”*

OPPIMISTAVOITTEET

4 | Oppilaat ja heidän perheensä saavat mahdollisuuden tutustua toisiinsa ja muodostaa yhteisön.

Kouluvuoden alussa järjestetään tervetuliaisilta tai kuukausittainen aamiainen koulun uusille tulokkaille. Tapahtumassa on pelejä ja leikkejä, joiden avulla ihmiset tapaavat ja tutustuvat toisiinsa. Oppilaat voivat valita pelejä ja leikkejä, valmistaa ruokia ja juomia tai laulaa tervetuliaislaulun.

5

OPPIMISTAVOITTEET

Yhteistyön tekeminen ja yhdessä luominen niin, että jokainen osallistuu. Sen ymmärtäminen, että jokaisen panos on tärkeä.

Kirjoitetaan muille lapsille suunnattu satu- tai runokirja, joka auttaa ymmärtämään pakolaislapsen kokemuksia. Kirja voidaan lahjoittaa koulun kirjastoon tai lähikirjastoon. Myös jokaiselle oppilaalle voidaan antaa yksi kappale.

Mahdollinen loppukommentti jälkikeskusteluun: *“Tämä on ollut mahtava tapahtuma, ja jokainen teki osansa sen onnistumiseksi. Tällaisten tehtävien avulla voimme oppia, miten tärkeä jokaisen antama panos on.”*

6

OPPIMISTAVOITTEET

Myötätuntoinen eläytyminen vastikään maahan saapuneiden pakolaislasten tilanteeseen.

Kirjoitetaan kirjeitä vasta maahan saapuneille pakolaislapsille siitä, millaista elämä uuden maan koulussa on. Kirjeet voidaan toimittaa vastaanottokeskukseen ja lukea siellä lapsille.

Mahdollinen loppukommentti jälkikeskusteluun: *“Kiitokset kirjeiden kirjoittamisesta näille vasta maahan tulleille lapsille. On tärkeää yrittää ymmärtää toisten tilannetta, kun siihen on mahdollisuus.”*

7

OPPIMISTAVOITTEET

Omasta maasta turvapaikkaa hakevien lasten tilanteen ymmärtäminen.

Jotkin vastaanottokeskukset tai -verkostot tarjoavat tietoa ja opastusta kyseisen maan turvapaikkamenettelyyn.

Vaihe 1: Selvitä verkosta hakemalla tai ottamalla yhteyttä vastaanottokeskukseen tai -verkostoon, mikä taho voisi auttaa oppilaitasi vastaanottokeskusjärjestelmän ja turvapaikkaprosessin ymmärtämisessä.

Vaihe 2: Jotkin keskuksset voivat lähettää henkilön vierailemaan luokassa tai koulussa, ja joissakin maissa on mahdollista olla yhteydessä tai tavata keskuksissa olevia nuoria esimerkiksi kirjeenvaihdon, jalkapallopelein tai pelihetken merkeissä.

Vaihe 3: Selvitä, millä tavoin oppilaasi voisivat oppia käytännön kautta turvanpaikanhakijalasten ja -oppilaiden kokemuksista omalla alueellasi.

Mahdollinen loppukommentti jälkikeskusteluun: *“Kiitokset kaikille vierailuun tai tehtävään osallistuneille henkilöille.”*

8

OPPIMISTAVOITTEET

Perheiden ottaminen mukaan luokan toimintaan auttaa ymmärtämään sitä, miten moninainen ja kiinnostava oma luokka on.

Pyydä vanhemmilta ideoita tapahtumapäivästä, jolla juhlistetaan kulttuurien erilaisuutta (esim. ruoka tai kulttuuritapahtumat). Pyydä oppilaat esimerkiksi piiriin istumaan ja esitlele vanhempien ideoita, joista oppilaat voivat valita heitä kiinnostavia ehdotuksia.

Mahdollinen loppukommentti jälkikeskusteluun: *“Kiitokset kaikille oppilaiden vanhemmille osallistumisesta.”*

9

OPPIMISTAVOITTEET

Omassa maassa elävien pakolaisten tilanteen ymmärtäminen.

Vaihe 1: Tarkista aluksi, onko luokalla oppilaita, joiden vanhemmat ovat pakolaisia. Jos heitä on, tiedustele vanhemmilta, haluaisivatko he tulla kertomaan kokemuksistaan pakolaisena. Jos se ei onnistu, kysy paikalliselta pakolaisia auttavalla järjestöltä, voisiko heidän tuntemansa pakolainen tai järjestön työntekijä tulla vierailemaan luokassa.

Vaihe 2: Kannusta oppilaita kysymään vierailijalta mahdollisimman paljon kysymyksiä, jotka auttavat heitä ymmärtämään pakolaisen kokemusta uuteen maahan kotoutumisesta.

Vaihe 3: Pyydä oppilaita kysymään vierailijalta, kuinka he voisivat auttaa kotoutumisessa sekä suunnittelemaan projekti, jossa käytetään pakolaisilta tai pakolaisjärjestöltä saatua palautetta.

Mahdollinen loppukommentti jälkikeskusteluun: *“Kiitokset kaikille vierailuun ja projektiin osallistuneille sekä huomautus siitä, kuinka arvokasta on oppia ymmärtämään pakolaisuutta kasvokkain tapahtuvan keskustelun avulla.”*

Lisää opetusmateriaalia on osoitteessa:
pakolaisapu.fi/koulut/

Nämä opetusmateriaalit on laatinut Mialy Dermish, ja laatimisessa on avustanut Laetitia Lemaistre.